

اسطوره‌شناسی و اساطیر ایران

www.ketab.ir

دکتر سید مجتبی میرمیران

هیأت علمی دانشگاه کیلان

سرشناسه: میرمیران، سید مجتبی -

عنوان و نام پدیدآور: اسطوره شناسی و اساطیر ایران / نویسنده: سید مجتبی میرمیران.

مشخصات نشر: قم، میراث ماندگار، ۱۴۰۱

مشخصات ظاهری: ۲۶۴ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: اساطیر ایران - آشنایی

موضوع: اسطوره شناسی

رده بندی کنگره: ۱۴۰۱ ۶م۸الف/ BP۴۹۵

رده بندی دیویی: ۲۷۵/۱۳۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۵۱۶۲۳

نام کتاب: اسطوره شناسی و اساطیر ایران

نویسنده: سید مجتبی میرمیران

ناشر: میراث ماندگار

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه: صفری

قیمت: ۱۰۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۹۱۴-۴

مرکز پخش:

قم، خیابان معلم، ساختمان ناشران، طبقه ۳، واحد ۳۱۸

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۴۲۳۹۸

فهرست مطالب

۸	پیش‌گفتار
۱۰	مقدمه
۱۳	اسطوره و مفهوم آن
۱۹	اسطوره و شکلی از فهم و شناخت
۲۲	اسطوره و کارکرد آن
۲۵	اسطوره و افسانه
۳۰	اسطوره و زمان
۳۴	اسطوره و مکان
۳۶	اسطوره و انسان
۳۹	اسطوره و آیین
۴۲	اسطوره و علت
۴۶	اسطوره و آفرینش
۴۹	اسطوره و پایان جهان
۵۲	اسطوره و جشن
۶۱	اسطوره و زبان
۶۶	اسطوره و بیماری زبان
۶۹	اسطوره و رؤیا (ناخودآگاه)
۷۶	اسطوره و واقعیت
۷۹	اسطوره و استعاره
۸۲	اسطوره و حماسه
۹۰	اسطوره و امکان وجودی

۹۴	 اسطوره و ایدئولوژی ساختمان
۹۶	 خویشکاری سه‌گانه هندو اروپائیان
۱۰۰	 اسطوره و کارکردگرایی
۱۰۴	 اسطوره و ساختارگرایی
۱۰۹	 اسطوره و مشارکت همگان در نمادهای مشترک
۱۱۸	 اسطوره و مقوله‌های جادو، توتم، تابو، آنیمیزم (جان‌گرایی) تناسخ
۱۳۱	 اسطوره و چندمعنایی
۱۳۵	 اسطوره و قهرمان
۱۴۶	 اسطوره و واقعیت قاهر مطلق العنان
۱۵۰	 اسطوره و انسان مدرن
۱۵۷	 اسطوره و دین
۱۶۲	 اسطوره و ادیان ایران باستان
۱۷۲	 دین امپراتوری هخامنشی
۱۷۹	 دین زرتشتی
۱۷۹	 زمان و روزگار زردشت
۱۸۱	 مکان (زادگاه) زردشت
۱۸۸	 تاریخ جهان در سنت زردشتی
۱۸۹	 رستاخیز شناسی دین زردشت
۱۹۴	 دین مانی
۱۹۴	 سفرهای تبلیغی مانی
۱۹۷	 خاستگاه فرهنگی مانی
۲۰۰	 آموزه‌های مانی
۲۰۴	 آفرینش جهان

۲۰۴	جریان نجات
۲۰۵	آفرینش انسان
۲۰۶	راه رستگاری
۲۰۶	پایان جهان
۲۰۷	زندگی جمعیت مانوی
۲۱۷	آیین مهر (میترائیسم)
۲۱۸	مهر پیش از زردشت
۲۱۹	مهر در اوستا و خویشکاری آن
۲۲۱	مهر در ودا
۲۲۳	مهر در کتیبه‌های شاهان هخامنشی
۲۲۴	شکل‌گیری میترا در غرب
۲۲۶	آموزه‌های مهر
۲۲۷	زایش مهر از صخره
۲۲۸	غار مهری و مفهوم آن
۲۳۴	شعائر، آداب و آیین تشریف
۲۳۷	معراج میترا
۲۳۸	فرجام‌شناسی
۲۳۹	همانندی میترائیسم و مسیحیت
۲۴۳	آیین زروانی
۲۵۳	کیش مزدک
۲۵۶	عقاید مزدکی
۲۶۰	منابع

پیش‌گفتار

کل هستی سکوت است و انسان در این میان تنها و بی‌پناه، با رویارویی با قاهریت مطلق العنان واقعیت برای درهم‌شکستن این سکوت، اسطوره را می‌آفریند. اسطوره یعنی پردازش نامتناهی‌ها، بیان بیان نشدنی‌ها. به قول بلومنبرگ، اسطوره‌شناس آلمانی، اسطوره کار بر روی از میان برداشتن تدریجی مطلق العنانی واقعیت است، و وظیفه آن ایجاد فاصله است. اما اسطوره‌ها این فاصله‌گیری را چگونه محقق می‌ساختند، بدین‌سان که آن‌ها سکوت عالم را شکستند. اسطوره‌ها بر سکوت عالم غلبه می‌کنند. به این ترتیب که به حکایت داستان‌هایی می‌پردازند، عالم را نام‌گذاری می‌کنند و با مترادف دانستن طبیعت ترس‌برانگیز و خدایان دارای اشکال انسانی، بی‌تفاوتی و تصادفی بودن عالم را از آن می‌زدایند. با این کار قدرت واحد عالم درهم می‌شکند و به قوای متعدد تجزیه می‌شود. بر این اساس اسطوره‌ها کوشش‌هایی هستند تا بی‌نام بودن هراسناک آن‌چه بی‌شکل است، قهر نپذیرد. آموختن آن‌چه بیرون از اختیار ماست و نیز نام‌نوس بودن دهشتناک امر بیگانه را مهار کنند و از میان بردارند. اسطوره پردازش وحشت امر ناشناخته و قدرتمند است. در اسطوره عالم در وهله نخست نه به معنای اخلاقی، بلکه بیش‌تر از جهت چهره‌شناختی مهربان‌تر می‌شود. عالم خودش را به نیاز انسانی که به اسطوره گوش سپرده است، نزدیک می‌کند. عالمی که انسان می‌خواهد در آن انسی خانگی داشته باشد. اسطوره چنین کاری را عمدتاً به مدد درآوردن جهان به هیأت انسانی محقق می‌سازد، یعنی از طریق فرافکنی خصوصیات انسانی به طبیعت. خصوصیات انسانی به اشکال اسطوره‌ای-خواه خدایان، حیوانات، گیاهان یا موجودات بی‌جان- نسبت داده می‌شود و از این‌رو، جهت اندیشه و عمل‌شان به جانب انسان است.

کتاب پیش‌رو عمدتاً تألیفی و ترکیبی است از آرای محوری برخی نظریه‌پردازان در قلمرو گفتمان اسطوره‌شناختی که البته بسیار مختصر و اجمالی برگزار شده است. و مشخص است که به بسیاری از آرا و نظریات اسطوره‌شناسان نپرداخته‌ایم. در برخی مواضع و مواقع محدود و معدود به دلیل در دسترس نبودن منابع دست اول ارجاعات به منابع دسته دوم احاله شده است.